

Warszawa, dnia 25 lutego 2020 r.

KMP.571.5.2019.MZ

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Zakładu Karnego w Zarębie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) zwanego dalej OPCAT, oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 8-11 lipca 2019 r. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (zwany dalej: KMPT) przeprowadził wizytację Zakładu Karnego w Zarębie (zwanego dalej: Zakładem lub jednostką).

W skład zespołu wizytującego wchodziło: Aleksandra Osińska (psycholog), Marcin Kusy oraz Michał Żłobecki (prawnicy).

Celem wizytacji KMPT, zgodnie z art. 19 OPCAT, było sprawdzenie sposobu traktowania osób pozbawionych wolności, by wzmocnić, jeśli to niezbędne, ich ochronę przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem, a następnie przedstawić rekomendacje właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków zapewnionych osobom pozbawionym wolności i zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, w zgodzie z odpowiednimi standardami organizacji międzynarodowych.

W ramach wizytacji dokonano następujących czynności:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania jednostki z ppłk Markiem Kaczmarem – Dyrektorem jednostki oraz jego Zastępcami: kpt. Danielem Workunem i por. Arturem Rymaszewskim;

- dokonano oglądu pomieszczeń Zakładu, w tym m.in.: cel mieszkalnych, świetlic, łaźni, sal widzeń;
- zapoznano się z losowo wybranymi aktami osobowymi skazanych;
- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osobami pozbawionymi wolności;
- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi pracownikami Zakładu.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną. Użyto także dalmierza w celu pomiaru powierzchni niektórych pomieszczeń.

Dokonane w ten sposób ustalenia przedstawiciele KMPT przekazali Dyrektorowi Zakładu, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano pozostałe informacje dotyczące funkcjonowania jednostki.

W przedmiocie zainteresowania Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur każdorazowo pozostają następujące zagadnienia: traktowanie osadzonych przez funkcjonariuszy i współosadzonych, kwalifikacje personelu, prawo do informacji, prawo do kontaktów ze światem zewnętrznym, prawo do ochrony zdrowia, prawo do praktyk religijnych, warunki bytowe, oddziaływania kulturalno-oświatowe.

W niniejszym Raporcie nie opisywano całokształtu funkcjonowania Zakładu w zakresie tych zagadnień, lecz uwzględniono jedynie te obszary, które w ocenie KMPT wymagają poprawy oraz wyróżniają Zakład na tle innych jednostek. Raport zawiera również problemy o charakterze systemowym związane z koniecznością zmiany obowiązującego prawa lub praktyki jego stosowania.

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. osadzony, pracownik placówki, członek rodziny, inna osoba) lub organizacja, która przekazała KMPT informację nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej.

Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że *żadna władza lub funkcjonariusz nie nakaże, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi*

prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.

3. Charakterystyka jednostki

Zakład Karny w Zarębie jest jednostką typu półotwartego dla skazanych mężczyzn - recydywistów penitencjarnych oraz odbywających karę po raz pierwszy. Ze względu na prowadzone w trakcie wizytacji prace remontowe Pawilonu „C”, pojemność jednostki zmniejszona została czasowo z 467 do 382 miejsc. Jednostka dysponuje dwiema celami dla skazanych poruszających się na wózkach inwalidzkich z kategorią R-2. W dniach przeprowadzania czynności w jednostce przebywało zgodnie z ewidencją 348 osadzonych, w tym 4 osadzonych pozostawało na niepowrocie z przepustek.

4. Mocne strony i dobre praktyki

4.1. Zatrudnienie osadzonych

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur na uznanie zasługuje wysoki poziom zatrudnienia osadzonych. W czasie wizytacji łączny odsetek zatrudnionych więźniów wynosił 85%¹. Jak wynika z informacji przedstawionej przez Dyrektora jednostki, na terenie Zakładu skazani są zatrudnieni na stanowisku m.in. pracownika gospodarczego i wykonują prace porządkowe oraz drobne prace remontowe. Po ukończeniu odpowiednich kursów zawodowych osadzeni pracują jako: pomocnik kucharza, kucharz, brukarz, elektryk.

Warto przy tym podkreślić, iż kierownictwo jednostki wykazuje się ogromną inicjatywą ukierunkowaną na rozwój zatrudnienia zewnętrznego. W dniach wizytacji jednostka współpracowała z 10 prywatnymi kontrahentami pozawięziennymi. Ponadto osadzeni wykonują prace nieodpłatne na rzecz Urzędu Miasta Lubań, Urzędu Gminy Siekierczyn, ZGiUK Lubań, RDP Lubań, OSSG Lubań i IGB Mazovia.

Przedstawiciele KMPT doceniają wszelkie inicjatywy zmierzające do przygotowania osadzonych do życia na wolności oraz ich readaptacji, którym to celom służy niewątpliwie możliwość wykonywania pracy podczas izolacji więziennej. Zgodnie ze *Wzorcowymi regułami minimalnymi Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczącymi postępowania z więźniami*

¹ Zgodnie ze stanem zatrudnienia przedstawionym przez Dyrektora Zakładu zatrudnionych odpłatnie na terenie jednostki było 42 osadzonych i 131 wykonujących pracę nieodpłatnie. Poza terenem Zakładu pracowało kolejno: 100 więźniów odpłatnie i 17 nieodpłatnie.

(Reguły Mandeli) wszyscy więźniowie odbywający wyrok powinni mieć możliwość podjęcia pracy i/lub aktywnego uczestniczenia w swojej rehabilitacji, odpowiednio do ich zdolności fizycznych i psychicznych stwierdzonych przez lekarza lub innego wykwalifikowanego pracownika służby zdrowia. Ważne jest by zapewnić wystarczającą ilość pracy o użytecznym charakterze tak, aby można było zatrudniać więźniów przez normalny dzień roboczy. W takim stopniu, jak to możliwe, zapewniana praca będzie tego typu, by utrzymać bądź zwiększyć zdolność więźnia do uczciwego zarabiania na życie po zwolnieniu (Reguła 96 i 98).

4.2. Bogata oferta zajęć kulturalno - oświatowych

Jako mocną stroną jednostki uznać należy bardzo dobrze wyposażoną bibliotekę, która liczy łącznie około 13 tysięcy woluminów, wśród których znajduje się także literatura obcojęzyczna w językach: angielskim, niemieckim, rosyjskim i francuskim. Obowiązujące akty prawne dostępne są w czytelniku. Na uznanie zasługuje także fakt zamieszczania istotnych zmian prawnych oraz przykładowych wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w gazetce więziennej „Zarębianka” oraz na łamach radiowęzła. Skazani mają także dostęp do prasy lokalnej i ogólnopolskiej.

We wszystkich pawilonach mieszkalnych funkcjonują świetlice, ponadto w remontowanym w czasie wizytacji pawilonie C znajduje się świetlica centralna, gdzie odbywają się turnieje gier dla osadzonych z całego Zakładu. Wizytujący pozytywnie ocenili wyposażenie pomieszczeń, w których znajdują się m.in.: telewizory, stoły do tenisa, piłkarzyki. Na terenie Zakładu znajdują się także boiska do piłki nożnej i siatkówki oraz zewnętrzna siłownia.

Na wyróżnienie zasługuje bogata oferta programów resocjalizacyjnych, w tym m.in. programy z zakresu profilaktyki uzależnień oraz zapobiegania agresji i przemocy. Skazani uczestniczyli także w kursie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, zajęciach dotyczących chorób cywilizacyjnych oraz warsztatach edukacji ekologicznej. W ramach programu „Ojcostwo z za krat” wspierany jest proces integracji rodzin. Kierownictwo jednostki w ramach programu „Obywatel w urzędzie” nawiązało także współpracę z kuratorami sądowymi i pracownikami Urzędu Gminy w Siekierczynie.

W Zakładzie działa zespół muzyczny „Chłopaki z Paki”, zrzeszający skazanych przejawiających talent muzyczny. Z uzyskanych informacji wynika, iż dzięki wsparciu kierownictwa jednostki stopniowo dokupowane są kolejne instrumenty muzyczne. Warto

również wspomnieć, iż zespół współpracuje z chórem działającym w Gminnym Domu Kultury w Zarębie.

4.3. Ochrona zdrowia

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur otrzymali informację, iż wszyscy osadzeni po umieszczeniu w Zakładzie poddawani są badaniu lekarskiemu. Praktyka badania także więźniów przetransportowanych z innych jednostek zasługuje na pochwałę, jako wykraczająca poza obowiązek określony w § 6. 1. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności (Dz.U. 2012 poz. 738), zgodnie z którym badaniom kontrolnym: podmiotowym (wywiad chorobowy) i przedmiotowym (fizykalnym) poddaje się osobę pozbawioną wolności przed jej przetransportowaniem lub zwolnieniem z zakładu karnego. Jednocześnie praktyka badania wszystkich osadzonych po ich umieszczeniu w Zakładzie Karnym w Zarębie chroni ich bezpieczeństwo, czyniąc tym samym zadość międzynarodowym standardom ochrony praw osób pozbawionych wolności .

5. Problemy systemowe

5.1 Powierzchnia celi mieszkalnej

Przedstawiciele KMPT zwracają uwagę na systemowy problem niezapewnienia osobom przebywającym w polskich jednostkach penitencjarnych minimalnego standardu 4 m² w celi mieszkalnej, liczonego z wyłączeniem kącika sanitarnego. Obowiązująca w Polsce norma 3 m² określona w art. 110 § 2 *Kodeksu karnego wykonawczego* (Dz. U. z 2018 r., poz. 652 t.j.); dalej k.k.w.; jest jedną z najniższych w Europie i wymaga zwiększenia, co było sygnalizowane zarówno przez Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom (CPT), Komitet Przeciwko Torturom (CAT), polski Trybunał Konstytucyjny i Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu oraz niejednokrotnie przez Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur w raportach z rocznej działalności.

Rekomendacja CPT skierowana do władz krajowych, określająca powierzchnię 4 m² jako minimalny standard przestrzeni mieszkalnej przypadającej na więźnia, znalazła się już w raporcie z wizyty Komitetu w Polsce w 1996 r.² W każdym kolejnym raporcie CPT formułował zalecenie wskazując, że istniejący standard na osobę wynosi 4 m², zaś istniejąca

² Zob. § 70 raportu [CPT/Inf (98) 13].

w Polsce norma 3 m² nie oferuje satysfakcjonującej przestrzeni życiowej, w szczególności w celach o względnie małym rozmiarze. W czasie ostatniej wizyty w dniach 11-22 maja 2017 r.³ Komitet ponownie stwierdził, iż pomimo powtarzających wcześniej zaleceń, oficjalny minimalny standard 3 m² przestrzeni życiowej na jednego więźnia pozostaje niezmienny. W opinii Komitetu minimalne standardy dotyczące osobistej przestrzeni mieszkalnej w zakładach karnych powinny wynosić 6 m² w przypadku celi zamieszkałej przez jednego więźnia i 4 m² w przypadku celi zamieszkującej przez wiele osób (z wyłączeniem kąpielni sanitarnego).

Także Podkomitet ONZ ds. Zapobiegania Torturom (SPT) w raporcie ze swej wizyty w Polsce przeprowadzonej w dniach 9 – 18 lipca 2018 r. rekomenduje ujednoczenie przepisów prawa krajowego z międzynarodowymi rozwiązaniami w tym zakresie⁴.

W kwestii przywołanego standardu minimalnego stanowisko zajął również Komitet Przeciwko Torturom, który rozpatrując V i VI sprawozdanie okresowe Polski z realizacji postanowień Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania wskazał, że obowiązujący w prawie polskim standard 3 m² przypadających na jedną osobę, nie jest zgodny z europejskim standardem. CAT wezwał Polskę do podjęcia koniecznych działań dla zapewnienia, by warunki panujące w zakładach karnych odpowiadały co najmniej Standardom Minimalnym Postępowania z Więźniami z dnia 31 lipca 1957 r., w szczególności by podjęto działania polegające na zwiększeniu pojemności zakładów karnych, w celu zapewnienia minimalnego standardu europejskiego 4 m² celi mieszkalnej przypadających na każdego osadzonego⁵.

Postulowany standard minimalny powierzchni bytowej jest również wynikiem analizy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, który przy badaniu czy warunki bytowe w jednostkach penitencjarnych osiągnęły poziom niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w wielu sprawach uznawał przeludnienie za samodzielną i wystarczającą przesłankę do uznania, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)⁶.

³ Zob. § 59 raportu [CPT/Inf (2018) 39]

⁴ Zob. pkt 80-81 raportu [CAT/OP/POL/ROSP/1]

⁵ Tłumaczenie dostępne pod adresem: https://bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawa_czlowieka/onz/tekst-zalecen-koncowych-wersja-pl.doc

⁶ Zob. Wyrok z dnia 21 czerwca 2007 r. w sprawie Kantyrev przeciwko Rosji, skarga nr 37213/02; wyrok z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie Frolov przeciwko Rosji, skarga nr 205/02; wyrok z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Labzov przeciwko Rosji, skarga nr 62208/00; wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie Lind przeciwko Rosji, skarga nr 25664/05.

Warto też zwrócić uwagę, że Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 24 maja 2016 r. wystąpił do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o podjęcie inicjatywy legislacyjnej w przedstawionej kwestii⁷. W odpowiedzi Minister wskazał, że obecnie nie dostrzega dostatecznie uzasadnionych podstaw do ingerencji legislacyjnej w zakresie zmiany przepisu art. 110 k.k.w.⁸ W związku z tym w kolejnym wystąpieniu z dnia 29 lipca 2016 r. RPO zauważył, że dotychczas proponowane rozwiązania, polegające na próbach zmniejszenia zaludnienia jednostek penitencjarnych, bez koniecznej zmiany legislacyjnej, są niewystarczające. Niemniej, zdając sobie sprawę z tego, że przeciwdziałanie przeludnieniu w jednostkach penitencjarnych jest procesem złożonym i rozciągniętym w czasie, Rzecznik zaapelował o rozważenie dokonania zmian legislacyjnych w zakresie postulowanej normy powierzchniowej (4 m²) w odniesieniu do funkcjonujących oddziałów terapeutycznych dla osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w odpowiedzi z dnia 17 października 2016 r.⁹, nie podzielił jednakże argumentacji Rzecznika w odniesieniu do tej kategorii więźniów.

Przedstawiciele KMPT podkreślają, że dalsza niezmienną praktyka osadzania więźnia w warunkach poniżej 4 m² powierzchni w celi mieszkalnej stanowić będzie nieludzkie i poniżające traktowanie i karanie, co może w konsekwencji skutkować odpowiedzialnością prawną przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu. Powyższa sytuacja wymaga pilnych zmian legislacyjnych i poszukiwania przez władze polskie rozwiązań do zwiększenia minimalnego metrażu, zgodnie z akceptowalnymi na poziomie europejskim standardami. Sprawa metrażu celi więziennej pozostaje w dalszym ciągu w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

5.2 Brak kontroli sądowej dotyczącej kontroli osobistej skazanych

Wobec więźniów funkcjonariusze Służby Więziennej muszą niekiedy dokonać kontroli osobistej w celu sprawdzenia, czy nie posiadają oni przedmiotów zabronionych lub niebezpiecznych. Warto jednak podejmować decyzję o jej przeprowadzeniu z właściwą rozważą, profesjonalizmem i poszanowaniem godności człowieka. W przeciwnym wypadku kontrola osobista może spełniać rolę narzędzia opresji, zostając uznana za poniżające

⁷ Wystąpienie generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 24.05.2016 r., KMP.571.5.2016.

⁸ Odpowiedź Sekretarza Stanu w MS z dnia 23.06.2016 r., DWOiP-I-072-21/16.

⁹ Odpowiedź Sekretarza Stanu w MS z dnia 17.10.2016 r., DWOiP-I-072-21/16.

traktowanie. Aktualnie, w przypadku, gdy dyrektor podejmie decyzję o poddaniu więźnia kontroli, nie wydaje on decyzji, którą osadzony mógłby zaskarżyć do sądu, w trybie art. 7 k.k.w. Sąd nie może zatem ocenić, czy była to decyzja słuszna. Stanowić to może zatem pole do nadużyć. Wydaje się w związku z tym istotne, by zasadność i sposób realizacji kontroli osobistej więźniów podlegały zewnętrznej weryfikacji. Możliwość sądowej kontroli ma więc wartość prewencyjną i tym samym skutkować może odstrasżająco wobec osób chcących sięgać po nią bez potrzeby.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że w przeszłości dochodziło do sytuacji, gdy decyzja o zastosowaniu kontroli osobistej nie znajdowała uzasadnienia z punktu widzenia bezpieczeństwa, na co wskazywał Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, w wyrokach przeciwko Polsce: *Codziennie kontrole osobiste więźnia połączone z obowiązkiem rozebrania się do naga nie wynikały z żadnych konkretnych potrzeb bezpieczeństwa i nie były związane z podejrzeniami wynikającymi z zachowania skarżącego. Taka praktyka musiała wywołać w człowieku uczucie poniżenia, cierpienia i przygnębienia, które wykroczyło poza nieuniknione cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia*¹⁰.

Z uwagi na przytoczone powyżej kwestie warunki przeprowadzenia kontroli osobistej pozostają w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

5.3 Niewystarczająca liczba psychologów

W opinii KMPT opieka psychologiczna w więzieniach nie jest wystarczająca. Standardy wyznaczone przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej przewidują zapewnienie jednego psychologa grupie 200 osadzonych¹¹. Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynikało, że w związku z urlopem macierzyńskim zatrudnionej w jednostce psycholog, od wielu miesięcy dyżury psychologiczne pełniła tylko jedna osoba.

Wśród tak licznej grupy psychologowie nie są w stanie efektywnie wykonywać swoich zadań. Problem był już zgłaszany Dyrektorowi Generalnemu SW¹², który podzielił wprawdzie stanowisko Rzecznika, wskazał jednak, że bez przekazania więziennictwu nowych etatów,

¹⁰ Wyrok Świdzki v. Polsce z dnia 16 lutego 2016 r., skarga nr 5532/10, § 60-61.

¹¹ Zarządzenie Nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych, § 3 pkt 2.

¹² Wystąpienie Generalne z dnia 17.05.2016 r., do Dyrektora Generalnego SW, KMP.571.8.2016.

zmiany w tym obszarze będą miały charakter jedynie stopniowy, dokonujący się w miarę posiadanych przez SW środków finansowych¹³.

Minister Sprawiedliwości wskazał Rzecznikowi na stopniowe zwiększanie zatrudnienia psychologów w więzieniach. Pod koniec 2017 r. odnotowano wzrost zatrudnienia o 36,95 etatu. Rzeczywiste zatrudnienie na stanowisku psychologa wzrosło o 28,20 etatu¹⁴.

Kwestia obsady psychologów w jednostkach penitencjarnych pozostaje w dalszym ciągu w zainteresowaniu RPO.

Mając na uwadze powyższe, Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca Dyrektorowi zwiększenie kadry psychologicznej w Zakładzie.

6. Obszary wymagające poprawy

6.1 Traktowanie

W toku prowadzonych czynności przedstawiciele KMPT ustalili, iż zdarza się, że kontrole osobiste w ZK przeprowadzane są jednoetapowo, tzn. osadzony musi rozebrać się do naga.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich poszanowanie prawa osadzonego do intymności i godności osobistej oznacza również szacunek dla indywidualnego poczucia wstydu, które w przypadku pozostawienia tej osoby bez ubrania jest niewątpliwie naruszane. Warto odnieść się do stanowiska CPT wskazanego w raporcie z wizytacji przeprowadzonej w Polsce w dniach 5-17 czerwca 2013 r., w którym wskazano, że kontrola osobista jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Z tego też powodu, uciekanie się do przeprowadzenia kontroli osobistej powinno być oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i być poddane rygorystycznym kryteriom oraz nadzorowi. Powinno się podjąć wszystkie rozsądne wysiłki w celu zminimalizowania poczucia zażenowania; osoby osadzone poddawane kontroli osobistej normalnie nie powinny być zobowiązane do zdjęcia całego ubrania w tym samym czasie, np. powinny mieć prawo do zdjęcia ubrań powyżej pasa i do ubrania się przed zdjęciem pozostałych ubrań¹⁵. Przeprowadzanie kontroli osobistych powinno zatem odbywać się w następujący sposób: osadzony nie powinien być zobowiązany do zdjęcia całego ubrania jednocześnie, a zdejmować je częściami i ubierać się po dokonaniu kontroli określonego

¹³ Odpowiedź Zastępcy Dyrektora Generalnego SW z dnia 15 czerwca 2016 r., BP-070-78/16/1025.

¹⁴ Pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 kwietnia 2018 r., sygn. DWMPC-III-850-2/18.

¹⁵ Zob. pkt 106 Raportu z wizyty Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przeprowadzonej w Polsce w dniach 5 - 17 czerwca 2013 r.

odcinka. Przykładowo kontrolowany wpierw zdejmuje ubranie od pasa w górę i podlega kontroli. Następnie po ubraniu się zdejmuje odzież od pasa w dół i ta część jego ciała jest kontrolowana. W tym miejscu należy zauważyć, że zalecany przez wizytujących sposób przeprowadzania kontroli osobistej został uwzględniony w § 68 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1804), które weszło w życie w dniu 2 stycznia 2017 r.

Mając na uwadze powyższe KMPT zaleca kierownictwu jednostki zobowiązanie funkcjonariuszy działu ochrony do dwuetapowego wykonywania kontroli osobistej.

6.2 Warunki bytowe

Zdaniem wizytujących warunki bytowe w Zakładzie Karnym w Zarębie uznać należy za dobre. Przedstawiciele KMPT zwrócili także uwagę na czynione przez kierownictwo jednostki starania w kierunku ciągłej poprawy standardów życia, objawiające się już prowadzonymi sukcesywnie pracami remontowo - budowlanymi.

W czasie dokonywania oglądu pomieszczeń pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur zwrócili uwagę na zły stan łóżek w izbie chorych, który może stanowić niebezpieczeństwo dla przebywających tam osadzonych. Wyłamane, ostre fragmenty stelażu łóżek prowadzić mogą do rozcięć skóry osób na nich leżących. W związku z powyższym KMPT zaleca wymianę w/w łóżek na nowe.

Ponadto w każdym z pawilonów znajdowały się trzynastoosobowe cele mieszkalne. W wystąpieniu do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 22 listopada 2018 r. (IX.517.599.2017.PM) Rzecznik Praw Obywatelskich stanął na stanowisku, że ze względu na panujące warunki umieszczanie osadzonych w celach większych niż dziesięcioosobowe stanowić może przejaw niehumanitarnego traktowania. Dyrektor Generalny SW pogląd ten podzielił i nakazał zmniejszenie pojemności cel do maksymalnie 10 osadzonych. W odpowiedzi Dyrektor Zakładu Karnego w Zarębie poinformował KMPT, iż prowadzone prace remontowe zmierzają do usunięcia zaobserwowanych nieprawidłowości.

6.3 Prawo do informacji

W Zakładzie Karnym w Zarębie funkcjonuje stanowisko komputerowe służące osadzonym do korzystania z Biuletynu Informacji Publicznej oraz komunikatora internetowego

Skype. Osadzeni nie zgłaszali przedstawicielom KMPT zastrzeżeń dotyczących możliwości korzystania ze stanowiska. Wizytujący zwrócili także uwagę na umieszczoną przy stanowisku komputerowym listę stron internetowych dostępnych dla skazanych, co niewątpliwie ułatwia korzystanie z informacji. W trakcie wykonywania czynności okazało się jednak, iż dostęp do części stron internetowych wskazanych na liście nie był możliwy.

KMPT przypomina, iż prawo do informacji stanowi podstawową gwarancję prewencji tortur. Stały dostęp przez osoby pozbawione wolności do aktualnych informacji o istotnych kwestiach, np. przysługujących prawach, obowiązujących procedurach, sposobie składania skarg, zwiększa poczucie bezpieczeństwa, pozwala odgrywać aktywną rolę w zabezpieczeniu własnych praw, ułatwia dostęp do mechanizmów skargowych, przez co pełni rolę prewencyjną w zapobieganiu przemocy.

Mając na uwadze powyższe, Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca umożliwienie dostępu osadzonych do wszystkich stron internetowych umieszczonych w wykazie opracowanym przez Centralny Zarząd Służby Więziennej.

7. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur zalecają:

I. Dyrektorowi Zakładu Karnego w Zarębie:

1. zwiększenie liczebności kadry psychologicznej w Zakładzie;
2. przeprowadzanie dwuetapowej kontroli osobistej więźniów;
3. zmniejszenie pojemności największych cel mieszkalnych;
4. wymianę łóżek w izbie chorych;
5. zapewnienie osadzonym dostępu do wszystkich stron internetowych umieszczonych w wykazie opracowanym przez Centralny Zarząd Służby Więziennej.

II. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej we Wrocławiu:

1. zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń wymagających dodatkowych funduszy.